

PRZEDMOWA

Nauka o budowie połączeń kości i więzadłach zwana „arthrologią i syndesmologią” stanowi dział anatomii stosunkowo mało akcentowany w ramach nauczania tego przedmiotu. Sama nazwa łacińska tego działu jest już nieściśła, ponieważ dosłownie „arthrologia” (arthron – staw) jest to nauka o stawach, a nie o połączeniach kości, których stawy stanowią tylko jeden z rodzajów, nie mniej tradycyjnie określenie to używane jest nadal.

W aspekcie współczesnych warunków życia, zwiększonej urazowości poszczególnych części ciała, nasilającej się potrzeby intensywnych działań rehabilitacyjnych w różnych grupach chorobowych, celowym wydaje się położenie większego nacisku na znajomość tych zagadnień, co powinno ułatwić studentom nie tylko studia w ramach przedmiotów klinicznych, ale również ułatwić pogłębienie znajomości niektórych przedmiotów w ramach specjalizacji podyplomowych (chirurgia, ortopedia, rehabilitacja itp.). Dlatego sędzę, że monografia ta będzie także bardzo przydatna studentom wyższych lat Wydziału lekarskiego, jak również studentom innych kierunków np. Akademii Wychowania Fizycznego.

Monografia została pomyślana dość wszechstronnie, mianowicie oprócz zagadnień natury ogólnej i omówienia ruchomości w poszczególnych połączeniach, podano również zestawienia mięśni wykonujących poszczególne ruchy z podaniem ich zasadniczych początków i przyczepów, a także unerwienie i unaczynienie.

Przedmowa

---

nia, co powinno ułatwić studentom przyswojenie niektórych zagadnień z zakresu nauki o mięśniach – miologii.

Mianownictwo zgodne jest z obowiązującym Mianownictwem Anatomicznym Paryskim (N.A.P.), wraz z poprawkami wniesionymi przez Kongres Anatomów w Tokio.

W miarę możliwości starałem się również przy omawianiu poszczególnych połączeń akcentować ewentualne aspekty kliniczne.

Celowo pominąłem natomiast dokładne przyczepy torebek stawowych ponieważ jest to zagadnienie, którego znajomości nie wymagamy od studentów (z pewnymi wyjątkami), mało przydatne na studiach medycznych poza specjalizacją z zakresu ortopedii.

Autor

SPIS TREŚCI

Część ogólna

I. ROZWÓJ POŁĄCZEŃ KOŚCI	9
II. PODZIAŁ POŁĄCZEŃ KOŚCI	11
1. Połączenia ściśle	11
A. Więzozrosty	11
a. szwy	12
b. ciemączka	16
c. wklinowanie	17
d. błony	18
B. Chrząstkozrosty	20
C. Kościozrosty	21
2. Połączenia półściśle	21
A. Cechy ogólnej budowy stawu	21
3. Stawy	24
A. Stawy jednoosiowe	25
a. staw zawiasowy	25
b. staw obrotowy	25
B. Stawy dwuosiowe	25
a. staw kłyckiowy	25
b. staw siodełkowy	25
C. Stawy wieloosiowe	25
a. staw kulisty	25
b. staw panewkowy	26

Część szczegółowa

I. POŁĄCZENIA KRĘGOSŁUPA	27
1. Staw szczytowo – potyliczny	27
2. Staw szczytowo – obrotowy pośrodkowy	30
3. Połączenia trzonów kręgów	32
4. Połączenia wyrostków stawowych	32
5. Więzozrosty kręgosłupa	33
6. Staw krzyżowo – guziczny	34
II. POŁĄCZENIA CZASZKI	39
1. Więzozrosty, chrząstkozrosty i kośćcozrosty czaszki	39
2. Staw skroniowo – żuchwowy	39
III. POŁĄCZENIA KLATKI PIERSIOWEJ	44
1. Staw głowy żebra	44
2. Staw żebrowo – poprzeczny	45
3. Stawy mostkowo – żebrowe	45
4. Stawy międzychrząstkowe	46
5. Stawy żebrowo – chrząstkowe	46
6. Chrząstkozrosty mostkowe	46
IV. POŁĄCZENIA OBRĘCZY KOŃCZYNY GÓRNEJ	47
1. Staw barkowo – obojczykowy	47
2. Staw mostkowo – obojczykowy	51
V. POŁĄCZENIA KOŃCZYNY GÓRNEJ WOLNEJ	55
1. Staw ramienny	55

Spis treści

2.	Staw łokciowy	60
a.	Staw ramienno – łokciowy	60
b.	Staw ramienno – promieniowy	60
c.	Staw promieniowo – łokciowy bliższy	60
3.	Błona międzykostna przedramienia	65
4.	Staw promieniowo – łokciowy dalszy	65
5.	Staw promieniowo – nadgarstkowy	66
6.	Staw śródnadgarstkowy	70
7.	Stawy międzynadgarstkowe	70
8.	Staw kości grochowatej	71
9.	Stawy nadgarstkowo – śródreczne	71
10.	Stawy międzyśródręczne	71
11.	Staw nadgarstkowo – śródreczny kciuka	72
12.	Stawy śródreczno – paliczkowe	74
13.	Stawy międzypaliczkowe ręki	77
VI.	POŁĄCZENIA OBREČZY KOŃCZYNY DOLNEJ	79
1.	Spojenie łonowe	79
2.	Staw krzyżowo – biodrowy	80
VII.	POŁĄCZENIA KOŃCZYNY DOLNEJ WOLNEJ	81
1.	Staw biodrowy	81
2.	Staw kolanowy	87
3.	Staw piszczelowo – strzałkowy	92
4.	Więzozrost piszczelowo – strzałkowy	93
5.	Błona międzykostna goleni	93
6.	Staw skokowo – goleniowy	93
7.	Staw skokowo – piętowo – łódkowy	95
8.	Staw poprzeczny stępu	97
9.	Staw klinowo – łódkowy	98
10.	Stawy stępowo – śródstopne	98

Spis treści

---

11. Stawy międzysródstopne	99
12. Stawy śródstopno – palczkowe	99
13. Stawy międzypaliczkowe stopy	101
Zestawienie poszczególnych połączeń kości z uwzględnieniem ich rodzajów	102
SKOROWIDZ	105

Część ogólna

I. ROZWÓJ POŁĄCZEŃ KOŚCI

W ontogenezie kośćca wyróżniamy trzy stadia rozwojowe: **bloniaste, chrzęstne i kostne**. Z chwilą kiedy następuje przekształcanie szkieletu bloniastego w chrzęstny, ruchy zostają umiejscowione w poszczególnych częściach szkieletu, ma to miejsce w pierwszej połowie trzeciego miesiąca życia zarodkowego. Pasma mezenchymatyczne będące pozostałością stadium bloniastego łączą poszczególne części szkieletu chrzęstnego, w ten sposób powstają połączenia ścisłe zwane **więzozrostami**. Jeżeli pasma mezenchymatyczne przekształcają się w chrząstkę, powstają **chrząstkozrosty**, a jeżeli ulegną one skostnieniu, **kościorosty**. Są to trzy różne postacie pierwotnego, ścisłego połączenia różnych części kośćca.

Z części tego rodzaju połączeń mogą powstawać wtórne, wyższego rzędu połączenia zwane **stawami** lub **połączeniami maziowymi** (articulationes seu iuncturae synoviales). Ich rozwojowi sprzyjają skurcze rozwijających się mięśni szkieletowych, które wpływają nie tylko na ruchomość, ale także na budowę stawów, co się z resztą z tym łączy. Są to w przeciwieństwie do połączeń ścisłych połączenia ruchome. W czwartym miesiącu życia płodowego w strukturach łączących poszczególne części płodowego kośćca mogą powstawać małe, szczelinowate jamki, przekształcające się w **jamy stawowe**, otoczone przez sześć pasm mezenchymatycznych tworzących **torebki stawowe**. W pewnych miejscach torebek stawowych można wyróżnić wzmocnienia, które zwykliśmy określać mianem **więzadeł** (ligamenta). Z pozo-

I. Rozwój połączeń kości

stałości materiału łączącego poszczególne części kośćca wykształcają się w niektórych jamach stawowych **krażki stawowe** (disci articulares) zwane również **chrząstkami śródstawowymi**,^x chociaż nie zawsze są one zbudowane z chrząstki, dzielące jamę stawową na dwie oddzielne części. W niektórych stawach chrząstka śródstawowa znika w środkowej części, a zachowuje się tylko w częściach obwodowych nie rozdzielając jamy stawowej całkowicie, są to **łakotki stawowe** (menisci), jakie np. spotykamy w stawie kolanowym.

---

x) — w ten sposób oznaczono w całej monografii miana, których nie ma w Mianownictwie Anatomicznym Paryskim (N.A.P.).